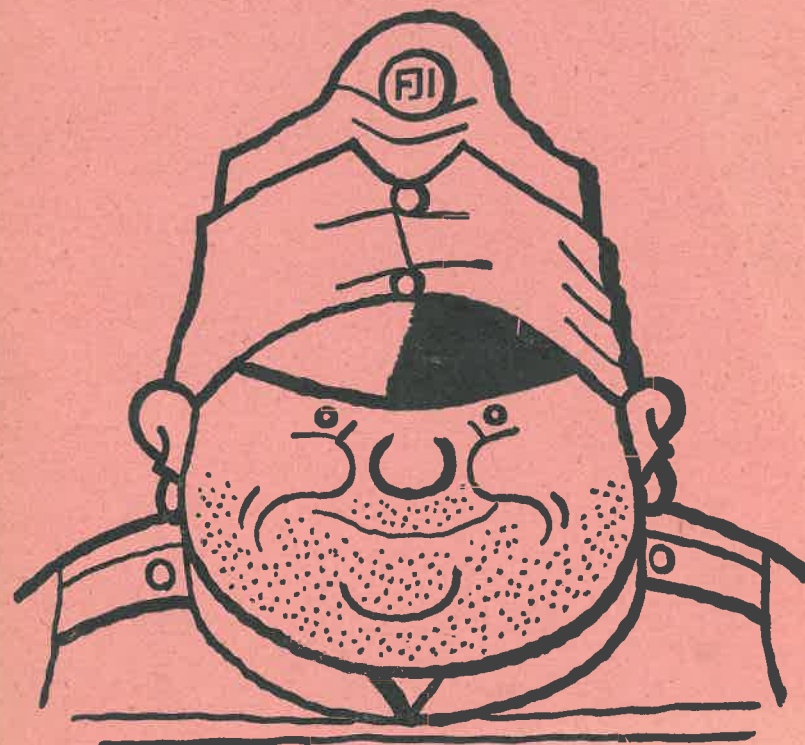

Sešit 63 (15)

Kč 2.40

SEBRANÉ SPISY JAROSLAVA HAŠKA

Nakladatelství Adolf Synek, Praha VII. 985.

hranice. Porco maladetto! Prosím o pohostinství. Budu pracovati. Přijede císař, porco maladetto!»

»To je pěkná věc,« řekl jsem redaktoru Knotkovi, »patrně nás asi všechny zavřou.«

»Caramba,« mluví dále Pietro Perri, »psal jsem již ve vaší redakci ostrý článek proti císaři. Německy napsal, madona mia. Třeba něco provést. Chystáte něco? Nedůvěřujete? Madona mia. Dokumenty na hranicích ukradli.«

Redaktor Knotek mezitím poznamenal ke mně, že italština Pietra Perriho je trochu podivná, načež Pietro Perri odpověděl: »Zapomněl mnoho italsky, žil v Rusku. Utekl, porco maladetto.« »Umíte rusky?« »Zapomněl, Ital, dítě Florencie, caramba.« A Pietro Perri počal mluvit německy. Mezitím přišlo několik známých, básník G. R. Opočenský s Rozenzweigem-Moirem.

Němčina Pietra Perriho byla jako jeho italština. Bylo v ní tolik příbuzného k češtině, jako když slovo za slovem překládáš.

»Pardon,« ozval se Pietro Perri, když v tom smyslu mluvil jsem k Moirovi, »jazyk český neznám. Ani slova nerozumím. Těžká řeč. Neměl příležitost.«

Opočenský počal bruchet píseň: »Milion paží« a Pietro Perri řekl: »Pěkná píseň, caramba, million hände im dunkl falteten, Madona mia.«

Vstal jsem, a vyzdvihuje šálek s čajem, pronesl tento přípitek česky: »Nechť žije Pietro Perri. O půl šesté zatáhnem ho do koupelny a tam ho podřežem.«

Pietro Perri zbledl, vytáhl z kapsy hodinky a třesa se na celém těle, zakoktal německy: »Necítím se zde bezpečným. Jest mně špatně, odejdu. Budu spát venku.«

Vzal klobouk. Řekl jsem: »Pietro Perri, přítel Rosenzweig-Moir vás bude doprovázeti a půjdete k němu na Vinohrady spáti. Nevím, co se vám zde nelíbí. Doprovodím vás na Žižkov.«

Šli jsme. Na chodbě upustil, vytahuje šátek, Pietro Perri, z kapsy několik patron do revolveru. Podal jsem je s poznámkou, že jest to typ »buldog 16«.

»Mám dobrý revolver«, odpověděl Pietro Perri, vytahuje z kapsy starý revolver systému »lefoche«. Měl smůlu. Patrony »buldog« nevejdou se nikdy do revolveru »lefoche«. Po cestě na rozhraní Žižkova a Vinohrad odporučil jsem Moirovi vřele Pietro Perriho. »Rozumím,« řekl Pietro Perri, »neumím česky, tuším.« A utřel si pot s čela.

*

Druhého dne přišel Rosenzweig-Moir zřejmě rozčilen do redakce »Chudása«. »Pietro Perri mně zmizel z bytu,« hlásil rozechvěle, »šel jsem si pro cigarety a když jsem se vrátil, byl již Pietro Perri pryč. Mé papíry byly na stole přehrabány a mně se ztratil svazek dopisů, obsahující korrespondenci s paní Mlíčkovou.«

To byla velmi vážná věc, neboť paní Mlíčková ve dvanácti dopisech upomínala Moira o zaplacení nějakých večerů, krému na boty, rozbitého cylindru a zmizelého plivátka, kterým v tom bytě hleděl se Moir zachrániti před zmrznutím.

A tak Pietro Perri zmizel s těmi dokumenty, zanechav po sobě v našich rukou jen rukopis svého článku, který den před tím napsal hroznou němčinou v redakci. Jednu větu si pamatuji: »Nejlepší by bylo použít návštěvy císařovy k tomu, aby nikdy se již neodvážil přijeti do Prahy.«

Část rukopisu uchoval u sebe administrátor Kalina, onu nevinnou část, druhou, pro kterou jsme mohli dostat 20 let, jsme spálili právě v čas, neboť večer byla vykonána v redakci policejní prohlídka úředníka státní policie. Prohlídka byla bezvýsledná, ačkoliv prohlédli i klec s kanárkem.

III.

Za dva dny nato objevil se v redakci »Chudása« a »Nové Omladiny« nějaký nešťastný člověk. Měl hlavu obvázanou tak strašně, jakoby mu ji rozmačkalo parní kladivo. Z celé hlavy bylo viděti jen jedno oko a špičku nosu. Nikdy jsem neviděl tak ideálně obvázanou hlavu. Nešťastný muž mluvil hlasem tichým, že přichází ze severu, kde pracoval politicky mezi českým dělnictvem na dolech. Vyličil nám své utrpení. V Bruchu ho zřezali němečtí nacionálové. Musíme něco udělati. Ukradli mu dokumenty na jméno Matějček. Přichází k nám s prosbou, abychom mu zaopatřili nějaké místo, jemu, oběti surového násilí nemekého. Jest ochoten vše vykonati.

»Teď má přijet císař,« prohodil významně a dál se rozhovořil o tom, že bude třeba vystoupiti. Může nám dělati třebas sluhu v administraci nebo kolportéra. Je cele náš. Má hlavu úplně rozbitou. A podával nám a tiskl ruce.

Všiml jsem si, že ten nešťastný mladý muž s rozbitou hlavou má ruce úplně studené a chladné. Člověk s rozbitou hlavou má přece horečku. A pak ten jeho hlas a nápadné chování. Vzal jsem stranou redaktora Knotka a žádal ho, aby dal nešťastnému muži pětku zálohy na jeho kolportérské práce, aby nám potvrdil podpisem příjem, po-

něvadž potřebuji jeho rukopis. Nešťastný muž podepsal: »Stvrzuji tímto příjem deseti korun, Miřčka.«

»Vy jste tuším řekl dříve, že se jmenujete Matějček.« Ubožák zakoktal, že se mu ukradly dokumenty. »Proto tedy nevíte, jak se jmenujete,« pravil jsem, »to je přirozené a víte, že jsme již váš rukopis někde viděli? Kalino, sundej mu obvaz s hlavy.« Když Kalina po úporném zápase s nešťastníkem strhl mu obvaz s hlavy, objevil se před námi — Pietro Perri. Klekl před námi. Počali jsme mu mačkatí prsty a vykubovati ruku, dotazující se, jak se vlastně jmenuje. Mučili jsme ho dle starých krásných vzorů španělské inkvizice. »Já jsem Alexandr Mašek,« vykoktal ze sebe mučený, a jsem ve službách státní policie. Neubíjejte mne, já vám všechno povím. V kapse u kabátu najdete u mně papírek s receptem, jak se vyrábí pumy. Ten měl jsem někde nenápadně zastřít. Večer bude u vás opět policejní prohlídka a oni ho mají najít. Já mám 190 korun měsíčně a mám za vás dostati tři sta korun.«

Alexandr Mašek, sloup státní policie pražské dal do pláče. »Kdo vám obvázal hlavu?« »Pan doktor Prokop na ředitelství.«

Abychom zjistili, zda-li skutečně se jmenuje Mašek, došel Moir na policejní ředitelství to vypátrati. Přišel klidně do místnosti, kde se scházejí detektivové a ptal se, není-li tam pan Mašek. »Mašek odešel na Žižkov do Táboritské ulice«, řekl mu tam nějaký pán velmi prozíravě. Když se Moir vrátil, pustili jsme zmučeného Maška, který nevěřil ani svým očím, že nebude zabit.

Vyžádal si ještě od nás potvrzení, že byl od nás prokouknut a to k vůli tomu, aby ho více-

krát mezi nás na Žižkov neposílali. To potvrzení jsme mu vystavili. Znělo:

Policejnímu ředitelství!

Stvrzujeme tímto na žádost Alexandra Maška, agenta státní policie, že týž byl námi objeven a zjištěn jako Pietro Perri, i jako z práce na severu propuštěný a ztýraný český dělník Matějček-Miřčka. (Následovaly podpisy.)

Od té doby jsme měli pokoj od státní policie.

IV.

Alexandr Mašek byl zapleten též do antimilitaristického procesu. Jednou ho poznali v Hybernské ulici v Praze a zmlátili ho tak, až ho odvezli do nemocnice.

Police rozšířila o něm zprávu, že Alexandr Mašek dotrpěl někde v Jičíně a že mu nějaká jeptiška zatlačila oči.

Alexandr Mašek zůstal však na živu a nalézá se nyní v Rusku, kde velice se zajímá o českou otázku. Slyšel jsem, že jest zavřen a že má býti pověšen.

Bude-li pověšen, kladu mu tuto vzpomínku do hrobu.

DOPISY Z FRONTY.

I.

25. září 1916.

Od K... slyšeti neustále hřmění děl. Vzduch se otřásá výbuchy těžkého dělostřelectva. Připadá to jako ohromná bouře, podzemní otřesy, vulkanické katastrofy. Země se chvěje, země duní temně. Každá vteřina tohoto velkého zápasu stojí tam pod K... život pěti Němců.

A zde ve vesnici hraje hudba našeho pluku do té zlé bouře moderní válečné techniky: »Proč bychom se netěšili.«

Opravdu, proč bychom se netěšili. Nejen k vůli tomu, že tam padají mušketýři braniborských re-

gimentů, ale k vůli tomu, že zde všude ve vesnici, kolem dokola, daleko široko v lesích táboří české vojsko, první naše české vojsko po několika staletích.

Že jsou tu tisíce dobrých českých lidí, kteří vzali vintovky do rukou, rota za rotou, pluk za plukem k vůli malé zemi daleko na západě, k vůli těm několika tisícům čtverečních kilometrů, které znamenají pro nás vše, slávu i bolest, proklínání mučedníka, surový výsměch rakouských marodérů.

Připozdívá se. Není žádné moci na světě, která by mohla zachrániti Rakousko, když z vůle sjednoceného národa tisíce dobrovolníků vzalo bajonety do rukou a udělalo slavný historický škrť přes Rakousko-Uhersko.

Jsou tu u samé fronty, kde země duní výbuchy, historické večery v ležení prvního českého vojska nové doby.

Tak tábořili Xenofontovi bojovníci na slavné jeho anabasi než prorvali si cestu do svého Řecka.

A takové byly i večery v ležení božích bojovníků naší nejslavnější epopeje, než za ranního úsvitu hnali jsme se na Němce od Tachova.

Historie se vrací.

Jádro našeho vojska táboří kolem vesnice po lesích. Sama vesnička jest ukryta mezi močály a jezírkami. Jednoduché dřevěné chalupy, rybník uprostřed, pár rozbitých střech. Došky snědly koně Němců. Nikdo o ní nevěděl. Mizela v moři osad velkého Ruska, nepatrná, maličká, ale pro naši novou historii její jméno bude vždy znamenat něco drahého, velkého, jako vše, co spojeno s naším odbojem.

Zde bylo koncentrační středisko první československé brigády. Tudy kráčeli naši hoši se zpěvem po jejich písčitých cestách mezi chalupami, zde zabývali synové Čech ocelovými hodáky. Až se vrátíme do osvobozené vlasti, budeme se s tou malou vesničkou mazlit na mapě a svým dětem budeme vyprávěti o rozbitých chalupách, stodolách, rybníku daleko v Rusku a velkých čapích hnízdech na stromech.

A zemljačkové až se vrátí do svých domovů budou vypravovati o podivných chlupících, kteří přišli z Austrie, aby proti Austrii bojovali, celý den zpívali, a křičeli: »My chceme na Němce.« Vot nerazbereš! A kteří stavěli si takové paláce v lese.

Všechna čest našim hochům. Ať vyjdeš z vesnice na levo nebo na pravo, na sever, či na jih, setkáš se s dokonalými výtvary stavitelského umění.

To nejsou zemljanky, to jsou dáční budovy, to jest celé vilová čtvrť. Při tom trochu gaskoňské vychloubačnosti a už tě vítá nápis: »Palác Koruna«, a vedle hned na jedné takové polopodzemní a nadzemní stavbě, která má dva vchody hrdý název: »Passage«.

V jedné zase stavbě bydlí jich sedm. Nemohli najíti příhodnějšího názvu než: »U sedmi čertů«.

A jeden dobrý hoch, kterému již několikrát jeho dům spadl na hlavu, pochválil sám svou pílí a vytrvalost na nově vystavěné stavbě nápisem »U pilného brabence«.

Máme tam i svého českého Oněgina, který má stavbu s nadpisem »Tafána«. Na jeho Tafáně už roste lišejník.

Jsou tu stavby nejružnějších velikostí a nejružnějších slohů. Na některé lpí pot jednotlivce,

samotáře, který si vystavěl sám, bez cizí pomoci, velkou podzemní budovu, na principu bobřích staveb a v prázdné chvíli snaží se ji zdokonaliti a chodí na výzvědy do okolních zemljanek, aby tam nashíral nové zkušenosti. Na jiné stavbě pracovalo zas a bydlí v ní několik hochů, kteří se spojili, aby provedli dílo architektonicky bezvadné.

Má to však tu stinnou stránku, že oni snaží se vytvořiti něco, co zde ještě nebylo a přecasto rozcházejí se v názorech. Ten chce, aby to mělo dva východy, ten zas přichází s nějakým novým vynálezem, týkajícím se střechy a dokládá se přísahou, že jeho střecha nepropustí vodu. Někdo z nich chce tam míti patentní ventilaci, kterou si vymyslíl a kterou nemůže nikde jinde uplatniti. Třetí si přeje míti vchod na druhé straně. Porady, urputné řečnické srážky a z čista jasna vyrostle zcela něco nového, co se všem líbí, poněvadž se shodli na původním principu: udělati něco, co zde ještě nebylo.

A tak vidíme zde nejodvážnější a nejružnější slohy. Jeden si vystavěl něco, o čem tvrdí, že jest to rokokový zámeček, ačkoliv celé okolí shoduje se na tom, že jest to nějaká indiánská udírna. Jeho soused snaží se ho přetrumfnouti a vystavěl podzemní stavení, kterému všichni říkají: Židovská synagoga.

Nejoblíbenějším názvem zůstala však vila s něžnými přídávky jako »Mařenka«, »Boženka«. A kolem je les, les do nekonečna, s močály, jezírky. Některé roty si vystavěly pravé zahradní město, čistouňké, s cestičkami, posypanými žlutým pískem. A písku je zde...

Smete se jen jehličí a nejkrásnější cesta v parku se tomu nevyrovná.

Naši hoši objevili, že pod písečnými vrstvami nalézají se kamnářský jíl. Nevím, zdali je to opravdu to, jak tomu říkají, ale v každé stavbě jsou dnes kamna. Každá ta zemljanka má kamna a v každé se topí a každý považuje svá kamna za nejlepší. Zemljačkové, kteří se chodí dívat na ty zázraky, odnášejí si dojem, že co Čech, to rozený kamnář. Vymýšlejí se různé kamnářské patenty a nové systémy odvádění kouře. Všude viděti čilý stavební ruch. Ale též některé smutné národohospodářské zjevy. U sedmé rotě druhého pluku prodal jeden svůj palác nějaké společnosti za tři paklíčky machorky.

*

Občas nás zde navštívily německé aeroplány, pak si to učinily svým denním zvykem a každé ráno házely bomby na blízkou železniční stanici. Naši hoši tomu říkají »Ranní modlitba«. Někdy kroužil jeden a jindy objevilo se jich celé hejno. Naše baterie a letčici uspořádali na ně pravidelnou honbu. Občas sbili nepřátelský aeroplán s nadoblačných výšin po tuhém boji, kdy celé okolí žádostivě sledovalo výsledek zápasu ve vzdušné aréně, kdy vysoko nad námi vybuchovaly šrapnely, zanechávající bílé obláčky na modrém pozadí nebes. A nepřátelský aeroplán proplétá se mezi tím, dělá obraty, kličkuje, aby cíl našich baterií byl tím nepevnější.

Šrapnely vybuchují pod ním, nad ním, po stranách, stále přibývají nové obláčky v lazuru, tvoří dlouhou křivku, různé trojúhelníky a rýsují pozorovateli cestu aeroplánů.

Pozorovatelé jsou nespokojeni. Některý z našich hochů již to nemůže vydržeti a vystřelí z vinťovky na vzdušného piráta.

»Víc na pravo, tak ještě trochu na pravo, výš!« křičí z rot, jako by to mohli odtud slyšet u našich baterií, vzdálených odtud několik verst. Baterie zvyšují svou činnost. Ozývají se temné rány výstřelů a jasné, zvukné daleko nad námi, výbuchy roztrhaných šrapnelů. Rány jdou blíž a blíž, kolem aeroplánů plno bílých obláčků dýmu. Je zřejmě viděti, že letec ztrácí rovnováhu a klid. Otáčí letadlo, snižuje a hned zvyšuje let, klesá, stoupá, vrtule drnčí, nové výbuchy šrapnelů a z aeroplánu vyšlehl oheň. A jako poslední sliny raněné saně, syčí to nahore a hvízdá, k zemi cosi neviditelného zabzučí, zapadne. Němec střelí ze strojní pušky. Těsně nad aeroplánem nový výbuch. Obrovský raněný pták snáší se k zemi.

Německé svoloč padá do našich rukou. Opravdu, jiný název pro ně není. Jeden z těch ďáblů zabil před několika dny bombou z aeroplánu v Sárnech osmiměsíční dítě.

*

Naši hoši jsou mistři v dělání ohňů. Dříví je zde v okolí do nekonečna a večer kolem do kola planou ohně. Všichni se těší, až budou zapalovati Schönbrun. Večer se sedí dlouho do noci a není divu, že vznikají různé otázky, které se luští. Podávám některé ukázky: Jaké peníze zavedeme v Čechách, až se vrátíme? Co uděláme s císařskými statky, které skonfiskujeme? Kam utečou Němci z Prahy? Počká si místodržitel na to, aby chom ho pověsili? A hodiny při tom plynou...

Možná, že někde v okolí bývá za těchto nocí chladno, ale nám všem je zde teplo. Teplo v duši, poněvadž jsme mezi svými, mezi těmi zlatými srdci. Dobrou noc, hoši...

A země zase duní výbuchy těžkého dělostřelctva, hučí to v oblacích jako bouře, stejně jako včera a především, kdy Němci na Stochodě dostali velký výprask.

Dějstvujščaja armia.

II.

Dějstvujščaja armija, 17. října 1916.

Není ničeho, co by Vás mohlo zajímat a upoutat na delší chvíli. Občas tu padá dešť promíchaný se sněhem. Mám byt u jednoho ještě chudšího člověka než jsem sám. Spím v nízké rozbité chatě s velkým černým kancem, který strašně chrochtá a ježí štětiny, kdykoliv se na mne podívá. Celou noc nespíme: kanec má strach, abych ho nesnědl, a já zas chovám obavy, aby mne nesežral. Náš chazajin se s námi dělí o brambory a tak to tlučeme den ze dne. Občas přijdou noviny a tu se dovíím něco o světě. Za chalupou jsou močály a ty jdou až k Severnímu moři. Jak jdou daleko na jih, nevím, ale bude-li pršet, jak prší dosud, potáhnou se za týden až k Černému moři. Je zde na střeše jeden čáp. Stojí stále na jedné noze, tak mám v úmyslu mu druhou uřezat a upéci, když ji nepotřebuje. Celková nálada asi jako za dnů potopy. Z Ki-jeva nedostal jsem doposud ani řádky od nikoho. Polovičku práce mám již za sebou a za tři neděle budu hotov s celými dějinami českého vojska až do dnešní doby. Ustřice jsou zde velmi drahé. Tuceť stojí 120 rublů.

III.

7. listopadu 1916.

Co tu v tomto kraji přešlo již vojska! Kraj slavný starou slávou kozáckou, když Záporožci táhli na Varšavu. Pak vyrazili sem z Litvy rytíři Henryka Sienkiewicze z jeho románu »Ohněm a mečem«. Občas potkáš v lese na silnici nějakou skupinu opozdělých křižáků, kteří jdou do zajetí v pruské uniformě. Vyhublé, hladové postavy, které nemohla nasýtit ani německá pseudo-kultura, ani řeči císaře Viléma II. Strašně se Němci změnili po těch dvou letech nepodařených kampaní. Balon jejich nafouklosti značně splaskl. Jdou v nepořádku po silnici, s hlavou k zemi svěšenou. Je po pruské disciplíně. Dívají se kolem tak nějak smutně, jakoby se učili nazpaměť nějakému článku Hardenovu z posledních čísel berlínské »Zukunft«, kde Harden mluví o německé beznadějnosti.

Jediné, co si zachovali, jsou nějaké zbytky z národního charakteru. Ve vedlejší vesnici, kde byla skupina zajatých Prušáků přes noc, pražili si žaludy, které nasbírali v lese po cestě. To udělali již germánští barbaři za dob Julia Césara.

Je tu kraj, opředený starými pověstmi a vzpomínkami na nájezdy Tatarů, na výpravy švédské. Vše přešlo. Vlny opadly, zahynuli Tataři, ruská pěst šla vždy nepříteli dobře přímo do zubů. A pokud se týká Němců, tu nezůstaneme my, Češi, pozadu za bratry.

Naše rotý na posicích jsou rotý georgievské.

Předešle se opět vrátila celá řada georgievských kavalírů. A o svých činech nechť ani mluvit. Nestojí prý to za řeč. Pod ohněm celého

rakouského pluku našich čtyřicet hochů dostalo se do prvních okopů, zajali kumpanii, zjistili, kde leží dělostřelectvo, a došli si ještě do vesnice pro rakouský automobil. Aby nejeli s prázdnem, naložili tam nějakého hejtmána od štábu, kterého chytili v zemljance a vrátili se šťastně. Hejtmán se tak polekal, že se musil převléknouti.

»Tak jako s tím hejtmánem,« poznamenává jeden s obalem, »dopadne to nakonec i s Rakouskem.«

Venku sněží a je příjemné sedět v teplé chatě, neboť dříví je zde dost. Je k dispozici celý prales. Káci se jen staré stromy, neboť naši hoši rozumí lesnímu hospodářství.

Jeden z našich statečných bojovníků, který se vrátil na oddych a má čtyři kříže, plete si na peci punčochu.

Jiný, který ještě se třemi došel si nedávno do německých okopů pro strojní pušku, sedí u okna a čte v knize, kterou nosil sebou na posici. Čte verše Tibulla a Ovidia. Je to profesor gymnasia někde na Moravě.

Je slyšet stálé hřmění děl a při tom, kdy se země otřásá výbuchy, jiná skupina v chatě jest v čilém rozhovoru o kráse renaissance.

Rafael, Tizzian, Leonardo da Vinci, Michel Angelo, Brunelesci. A mladá chozajka, jejíž muž je v Americe, poslouchá s údivem. Připadá jí vše, čemu nerozumí, velmi záhadným a podivným.

»Je to zvláštní,« povídá, »naši lidi, u našeho cara, ale nerozebereš. I psát umí po našemu, i po anglicku.« Psali jí totiž adresu do Ameriky. »I v cerkev naši chodí, a křížují se, když jí. I čapky s hlavy při jídle smeknou. Naši lidé, ale nerozumíš, když prvně přišli tak jsem se lekla a bála a dnes...« Usměje se šelmovsky.

Dopadne to, jako kde jsme stáli dřív. Tam se nás napřed také baby bály a pak plakaly, když jsme odcházely. A »para goluběnkých glaz«, jako v té písni, která je dnes moderní: »iskala sredi uchodivších vinovníka těch milých prokaz«.

Ale nejsou to jen modré oči, většina je zde černobrvých, černookých a naši hoši se naučili již »balákati« po jejich.

Široko daleko po vesnicích stojí tu české vojsko. Loni chtěli již odtud obyvatelé utíkat, ale dnes přítomnost našich hochů zaručuje úplnou bezpečnost majetku. Není strachu před nepřítelem. Jen není zaručena bezpečnost srdéček zdejších děvčat.

Naši hoši jsou takoví »ladňutki«, »hřeční«. Jak chodí si čistě, krasavci, moudří. Tak si vypravují dívky mezi sebou. Ať si to naši přečtou a ať třeba zpyšní. To nevadí. »Skromnost kráší muže, ale pravý muž se krášlití nemá,« říkali staří stoikové a proto nemíníme být skromnými.

A naši hoši nejsou také nijak skromní. Když večer se rozhovoří, tu již nestačí jen dobytí Vídně. Chtěli by vyhladit i Štyrský Hradec. Ale ten, myslím, že přenecháme Itáliánům na pospas.

A venku sněží neustále. Vše pokryto bílým kobercem, ve kterém je v okolí tisíce a tisíce šlépějí. To jsou šlépěje a stopy českého vojska. Jdou daleko až za ty černé lesy na posice. Tudy šel český lev. A pevně věříme, že dojde do Čech. Je v tonu opravdu něco obrovského a silného, něco, co bude tvořit nové české dějiny.

Žádali mne zde hoši na frontě, abych odtud z dějstvujících armád poslal pozdrav všem zajatým českým vojákům do zajateckých táborů od jich bratrů, stojících již na frontě proti odvěkým nepřítelům Čech, pozdrav od všech českých našich

pluků na frontě, stojících s vintovkami v ruce proti Rakušákům a Němcům, a čekající na povol k pochodu na rozbití Austrie.

Žádali mne, abych dodal k tomu pozdravu, že očekávají jich brzký příchod v řady české armády.

IV.

Mně odpusťte ten dopis veršovaný.
Dnes patnáct let, kdy první psal jsem básně
na krásné oči jakés slečny Hany.
Ty básně žádný sazeč nikdy nevysázel,
můj redaktor je klidně do koše jen házel.
V ten jubilejní den vždy verše pracně tvořím
a redaktory s nimi do umdlení mořím.

Kraj zapad sněhem. Na frontě hřmí děla:
Vichřice hřímá v stromě koruně.
Výbuchy granátů se krajina chví celá.
V Rakousku změna na trůně.

V Polesí kolem naše ohně planou,
lovecké z dále zazní fanfáry,
kde naše rotý chodí na čekanou
na Austriáky, Němce, Maďary.

Pak za večerů v chatách při svitu jen loučí,
se různé luští problémy,
Rakousko s mapou Evropy se loučí,
proň není místa na zemi.

Nedávno u pluku se slavný pohřeb konal
starého Frantu v chladný kladli hrob.
S oprátkou na krku. Nám líto, že dřív skončil,
než dožil by se ještě horších dob.

A od chochlušek, dívek Malé Rusi,
učí se hoši motat konopí.
Až vrátíme se, v praxi se to zkusí
a na kom, každý pochopí.

My doma tolik přátel vždy jsme měli
a různých přítelíčků, jemine,
Pár tuctů šibeníc a oprátek vlak celý,
však odměna ty pány nemine.

O čem dál psát? O pomstě naší kruté?
Louč dohořívá, třeba jíti spat.
Kolébku naší české revoluce,
naš Kijev zdravte nastokrát.

V poli, 23. listopadu 1916.

V.

V poli, 15. srpna 1917.

V některých časopisech ruských četl jsem zprávu, že snad teprve po válce budou náležitě oceněny všechny služby, které vykonala česká brigáda se svými pluky v dny ruského ústupu ve východní Halíči.

Pokusím se vyličit krátce, jak zasáhli čeští vojáci v těch dobách největšího zmatku na urovnání a udržení fronty, a jak, což možno bez nadsázky říci, zachránili přilehlé gubernie ruské a jak rozbili narychlo vypracovaný plán Mackensenův.

Vychází dnes na jevo, že první kolísání ruské fronty z 5. července t. r. bylo v bezprostřední spojitosti s velkými demonstracemi bolševiků v Petrohradě, kteří vydali heslo pro frontu a posílali k vojsku stávkovat a odejít z okopů. Byla to

jakási sabotage ve válce, počínající sebezmrzčováním tisíce přívrženců bolševismu, kteří se stříleli do prstů a odcházeli z posice. Tato bolestná procedura stávková 5. července proměnila se v násilnou stávku na celé řadě ruských haličských posic. Pluky, mající útočit, zadržovány byly násilím jinými pluky, které stály v záloze; provedená nezřízená masová agitace mezi čerstvě přibylými prapory a konečně přikročeno k vypracovanému plánu — dobrovolnému opouštění posic.

Není doposud náležitě vysvětleno, který pluk to byl, jenž zradil prapor revolučních vojsk, rozбивši tak slavně 18. a 19. června opevnění Rakušanů a Němců ve východní Haliči a zmocnivši se o několik dní později města Haliče, klíče to ke Lvovu. Dnes na těch místech hrdinných zápasů lidí chápajících, co to znamená rozbít militaristické Německo a Rakousko, zpívá si Průšák »Wacht am Rhein« a Rakušan »Oesterreich, du edles Haus«. A není pochyby, že hřbitůvek našich hochů v Cecové, padlých ve slavných dnech našeho vítězství u Zborova a na Krásné Lípě, prohlíží dnes rakouský feldvebl s vojenskou komisí a opisuje pro úřední doklady nápisy na hrobech našich hrdinů.

Není v tom ani trochu sentimentality, když si na to vzpomeneme. Nás zmocňuje se zlost, tak hrozná zlost nad tím, co ztraceno vinou zrádců, podplacených zlatem.

A tak se stalo, že 5. července přišli Austriáci a Němci, aby zhanobili hroby našich hrdinů v Cecové.

Dnes, když o tom přemýšlím, nedovedu užítí pravého slova pro tento pojem, který pojmenovaly ruské časopisy ústupem. Byl to ústup? Byl to útěk? Ani jedno, ani druhé. To bylo něco po-

dobného, jako když někdo odejde ze zodpovědného místa a nechá hořet v slámě svíčku a jde klidně domů. Angličané tomu říkají »moral insanity«.

Najde se někdy psycholog, který vysvětlí vše, co se dalo v duši vojáků těch gvardejských pluků, kteří odešli z okopů, zahodili pušky do žita a šli drancovat týlová skladiště prádla, cukru a machorky, kteří vyházeli patrony ze sumek, aby měli tam místo pro konzervy z vydrancovaných skladů v Jezerné, Tarnopoli a jinde, kteří zanechali okopy nechráněné a do jednoho dobrovolně odešli a klidně proudem odcházeli z posic, nic nedbajíce, že na některé části posic stojí jejich druzi, které po jejich dobrovolném odchodu obklopují vlny Němců a Rakušanů, že tam stojí jako ojedinelé ostrůvky, vzdorující obrovské přesile nepřátel, opuštění od všech, bez naděje na podporu.

A ty ostrůvky, to byly pluky naší první české střelecké brigády. Stály jako hráz a vzdorovaly přívalu Němců. Spoléhaly jen na sebe. Ve dnech od 5. do 15. července byly jedinými, které zadržovaly útoky Němců. Od Ostašovců na Borky Velké, od Slachtinců nad Grabovku a Teklovku české bodáky bránily rozvinutí zmíněného narychlo sestaveného plánu Němců, kteří chtěli využít situace a rychle přesunout frontu do pohraničních ruských gubernií a současně obejít armádu, stojící mezi Stanislavovem a Karpaty. Němci chtěli způsobit na tarnopolské frontě paniku.

»Jaké štěstí, že tam byli Češi, četl jsem v jednom časopise. Je to ošemetná věc, spléhati ve válečné vřavě na šťastnou náhodu, ale není to tak ošemetné, jako kdybychom spoléhali na to, že v první linii stojí ještě ruské vojsko, jako se to stalo

u Ostaševců 5. července, první den tak zv. ústupu, kdy některé roty 1. pluku byly vyslány na »podržku« i s celým oddělením strojních pušek.

Došli jsme ráno na posici, slunce již začalo vycházet, a tu bylo zřejmě vidět, že v okopech v první linii není ani jednoho »zemljáčka«. Dodnes nedovedu si vysvětlit, kdy zmizeli, patrně jsou zahrnuti v čísle těch 42.000 zajatých, o kterých píše německé noviny.

Okopy byly tedy prázdné a za půl hodiny počala německá artilerie střílet daleko za nás. Nedalo se nic dělat. Několik rot prvního pluku ustoupilo tedy k vesnici Bohdanůvce i s kulomety a tam již na nás střílely německé strojní pušky. Od první linie až k Bohdanůvce je pět verst dozadu. A v té vzdálenosti nebylo ani jednoho vojáka, kromě několika zemljáčků, kteří spali v žitě a čekali, až pro ně přijdou Němci, ačkoliv tam měly být dvě divise! To je charakteristický obrázek. A tak to začalo 5. července. Jest-li na tomto úseku odešli obránci prvních linií do dobrovolného zajetí, na jiných úsecích celou noc odcházely z posice tlupy vojska bez ručnic, nedávce se zadržet ničím a stereotypně odpovídající, že jdou domů si odpočinout, nebo, že jim »nadojelo«. Za těchto okolností byla situace následujícího dne taková, že dá se vyjádřit prostě slovy: »Naše brigáda se musela probíjet.« A proto vznikly ony zprávy plné poplachu, kdy chvěla se česká srdce o osud našich hochů, o osud základu naší armády. Nebylo to nic divného. Němci útočili již v rayoně Zbaraže a naši se ještě drželi pod Jizernou. Němci obšťělovali Tarnopol a naši je odráželi pod Šlachtincemi, Tarnopol hoří a naši se bijí u Grabovců.

A to jsou jména, která budou zapsána zlatými písmeny v historii českého vojska, zejména v dě-

jinách prvního pluku, který na té linii měl proti sobě nejsilnější německé oddíly druhé armády.

A jména obcí na tarnopolském úseku budou zapsána na vždy černými písmeny v historii oněch německých pluků, které přišly do styku s bodáky první české brigády.

Jedině první pluk rozbil několik pluků gardových, které přijely s francouzské fronty.

Plán Mackensenův, rychlý úder, způsobení paniky, obejití karpatské armády a silné rozvinutí se dopředu, úplně se rozbil o naše bodáky.

Kdo viděl naše protiútoky, ten litoval, že nás není alespoň armádní sbor. Němci by byli nestačili utíkat.

U Grabovky, jak vypravovali zajatí Němci, čtyři útočící prapory nedaly se pohnouti, aby šly kupředu, poněvadž někdo vykřikl: »Die rotweissen kommen!«

A tak čtete v ruských novinách: »Jaké štěstí, že tam byli Češi!« Trochu egoistické ocenění naší nesmiřitelné pěsti.

Je těžko dnes rozhodnouti, na kterých místech odstupující fronty vyvrcholila neústupnost naší první brigády, neboť všechny pluky po celé délce velkého německého průlomu do poslední chvíle zadržovaly a také zadržely nátlak obrovské německo-rakouské přesily s takovou chladnokrevností, že nejen train ruských částí mohl se zachránit, ale hlavně dělostřelectvu byla dána možnost ustoupiti včas, takže na místech, kde stáli naši, nebylo ztraceno ani jedno dělo. První pluk dal též možnost, háje výšin u Ostaševců, vyhoditi do povětří velká skladiště intendatury v Jezerné, takže Němcům nepadlo tam mnoho kořisti do rukou, a kryl též s úspěchem ústup trainu celého armádního sboru, zatím co druhý a třetí pluk nedovolil di-

viším německo-rakouské armády, aby mohly způsobit paniku na kolísající se frontě směrem ku Zbaraži.

Němci dnes přiznávají, že to byla »unverhoffte Offensive«; kdo však viděl v jaké souvislosti bylo stažení jejich sil s francouzské fronty na tarnopolskou se stávkou v ruském vojsku na tomto úseku, kde převládali bolševikové v plukovních komitéttech a sledoval na místě, jak rozvínovali Němci a Rakušané své operace v oněch výběžcích fronty nabývá přesvědčení, že ta »unverhoffte Offensive« byla vlastně společně propracovaným válečným plánem německo-rakouského generálního štábu s Leninovci. Že při tom naše účast na zaprodaném a zrazeném úseku neskončila tragedií pro naši brigádu, to už leží ve strategické schopnosti velitele brigády, důstojnictva pluků a všeho mužstva. V těch krutých dnech všichni chápali, jaká odpovědnost leží na ocelové hradbě našich bodáků a jaký velký mravní význam má pro celou ruskou armádu, když se zemljáčkům dokáže, že přival Němců se dá zadržeti.

Dali jsme tím možnost, že masy svedených lidí, zahodivších ručnice, počaly ze své psychosy navraceti se do normálního stavu a zastavovaly se, když viděly, že vpředu stojí ještě někdo, kdo zabrání vpádu Němců na ruské území.

Hovořili jsme s jedním z těch desorganisovaných mas. »Vidíš,« řekli jsme mu, »my jsme se šli bít za vaši »zemlju a volju« a vy jste odešli a zanechali nás v tom přivalu německo-rakouských vojsk, kde na náš každý pluk se hrnuly dvě divise.«

Měl modré, dobrácké oči, ve kterých se objevily slzy. »My nepodumali,« řekl a začervenal se, jako když dítě přistihneš při něčem nepatřičném, »nám

řekli, že když odejdeme z Haliče, že on udělá mír a my se vrátíme ke svým babám.«

Od 5. do 15. července trval velkolepý zápas naší brigády s nepřítelem několikrát silnějším. Bylo třeba bránit celou řadu přechodů přes množství haličských říček a býti těch deset dní a nocí stále na stráži, nesčíslněkrát za den odrážet útoky a spoléhat se v záplavě nepřítele jedině na sebe. Nebylo nikoho, kdo by nás vystřídal, neboť jsme kryli odchod.

Naše rotý odpovídaly na každý útok Němců řadou protiútoků, vracely se opět slavné dny vítězství u Zborova, Němci utíkali a zas přišel rozkaz ustoupit, poněvadž po stranách se odcházelo bez boje s takovou lehkomyšlností, jaké byla schopna celá řada gvardejských pluků... Vykonalí jsme svou povinnost. Nejen, že jsme se probili, ale spletli jsme důkladně plány občana Mackensena.

*

Dnes přemýšlíme v klidu o dnech minulých. Štáb pluku leží v zámečku, kolem starý park, spustlý místy a opuštěný, jako privilegia šlechty. Podivná shoda okolností. Štáb pluku nejdemokratičtější armády v sídle aristokracie... A v těchto dobách zdánlivého klidu, obrazně řečeno, brousíme meče k budoucím tažením. Vše české, co osud války přivedl do Ruska, dnes mobilisuje. Odjel od nás náš vůdce národa prof. Masaryk jistě spokojen. Viděl základy české armády, která dnes roste jako lavina, aby v dohledné době oplatila Němcům a Rakušanům za vše, co český národ vytrpěl.

A prof. Masaryka jistě neopouštěla myšlenka když od nás odjížděl, že viděl vojsko Nesmířitelných.

TRAGEDIE C. K. ŠIKOVATELE HENRY HALLERA OD 13. PĚŠ. PLUKU.

Hlavní předností dobrého loveckého psa jest jeho báječný čich. Všem loveckým psům pomáhá při slídění dosud nevysvětlitelný, vrozený, tudíž instinktivní smysl orientační. To mohlo každého hned napadnouti, když se podíval na Henryho Hallera, šikovatele v tockém táboře zajatců.

Přiblížil se vždy nenápadně, kde čeští zajatci hovořili o vlasti, a pak doma »na poště«, v malé zemljance, vytáhl knihu zápisek a zapisoval si, co kdo řekl. Jeho kniha zápisek měla nápis: »Poznámky c. k. šikovatele Henry Hallera od 13. pěš. pluku.«

Henry Haller, obchodník odněkud z Prahy, vedl si tu po obchodnicku. Vedl dvojí účetnictví. V jedné zápisní knížce měl seznam všech těch, kteří se hlásili do českého vojska, pečlivě očíslovaný, na př. 1. Viktor Matyáš, pluk, atd. ... a nyní ve své knize: »Poznámky c. k. šikovatele Henry Hallera«, byla věta, opatřená číslicí, která se vztahovala ke jménu. Tedy na př. poznámka »2.« Nemáme nic společného s Rakouskem«. Číslice »4.« znamenala, že to řekl řekněme: 4. Viktor Rupert, pluk ... atd., čtvrtý na řadě v jeho seznamu.

A v té chvíli, když byl dobrý lov a hodně toho pochytil, po skončené práci vylézal ze své zemljanky a v tom tichu spícího tábora zadíval se na barák číslo 11, kde bydleli ti revolucionáři a potichu se zasmál. Má již toho materiálu. A pak se podíval na západ. Tam za samarskou, kurskou a celou řadou gubernií leží Rakousko. A tom až se dovědí, co se zde děje. A že to objevil a účetnický uspořádal on, Henry Haller, c. k. šikovatel od 13. p. pl.

Henry Haller byl výtečný člověk. Jeho žena udávala v Praze na komisařství různé výroky, které pronesli u ní její zákazníci, když si šli koupiti kravatu a punčochy.

Haller sloužil v Přemyšlu a to u zásobovacího oddělení. Když se pevnost vzdala, ukradl Haller 12.000 K z plukovní pokladny a šel do zajetí. V tockém táboře dostal se na poštu, otvíral zásilky, které pro zajatce docházely a když maďarští sanitáři stáhli s mrtvých zajatců boty, kupoval je ve velkém a pašoval je ven do městečka. A pak byl také politicky činným, jak vidíme z jeho poznámek. Zkrátka, znamenitý muž. Někdy v noci se mu sice zdávalo o provaze a jednou dokonce, že ho před jeho krámem v Jindřišské ulici tahali

na lucernu. ale když se probudil, konstatoval, že ještě nevisí.

Byla tichá hvězdnatá noc nad tábořem. Řeka Samarka dole proudila mezi titěrnými rozbořenými domečky, kde kdysi před lety žili zajatí japonští důstojníci a Henry Haller šel po čichu. Již jsem na počátku poznamenal, že hlavní přednosti dobrého loveckého psa je báječný čich.

Na břehu řeky pod mazlivými větvemi smutečných vrb spatřil Haller známou kupinu z baráku č. 11.

Viděl tam svá čísla: 1., 2., 4., 7., 5., 8., 12., 16., 13.

Byla to jedna z těch nádherných nocí v blízkosti Asie. Nebe plno hvězd a člověk se cítí tak svobodným v tom nekonečném prostoru.

Co je proti tomu Rakousko, Mackensen a c. k. divisijsní soudy?

Henry Haller naslouchal. Poslouchal dlouho a dlouho a pak odešel domů, aby přenesl do svých poznámek vše, co ještě měl v čerstvé paměti.

2. Pohnutá doba nynější, kdy jde o bytí či nebytí národa našeho, kdy naše vlast má ocitnouti se na prahu nové slibné budoucnosti aneb úplně zmizeti ze seznamu národů, nutí nás vzítí do ruky pušku a sestřeliti toho černožlutého orla.»

1. Jsou mnozí Čechové, kteří by svou samostatnost rádi si nechali vybojovati jinými.

4. S těmi se udělá potom krátký proces.

7. Rakousko musí zmizeti a z' celého Rakouska zbude jen stránka v dějepise.

5. Přihlásil jsem se před měsícem do českého vojsko. To je má odpověď na ...

8. ... Rakouskou bestialitu.

12. Ano, když je jednou revoluce, tu nestačí jen po pověrce v táboře zpívat: »Kde domov můj.«

13. To vezmu do ruky pušku s bodákem a půjdu na Vídeň.

16. A vezmu si na mušku ...

»Koho si chtěl vzítí na mušku?«, uvažoval Henry Haller a doplňuje poznámku: »Císaře pána.« Zdá se mu to býti ale přece jen trochu neuctivé a proto píše před to ještě: »Jeho Veličenstvo.«

*

Do Tocka přijela hraběnka Revertera z Rakouska pod firmou »Červeného kříže«, aby vzbudila u zajatců uhasínající zájem o rakousko-uherskou monarchii modrými kalhotami, bluzou a půldruhým rublem. S ní přijel vytáhlý pán, o kterém mezi romantickými Maďary se rozšířila pověst, že je to hrabě. Ten pán měl dlouhé hovory s maďarským zajatým vojenským lékařem Kákonyim o dvou českých důstojnících, kteří zůstali v táboře a z nichž jeden přednášel českým zajatcům o Havlíčkovi.

Henry Haller byl ve svém živlu. Jeho instinktivní smysl orientační přivedl ho do cesty hraběnky Revertere, která chodila po barácích a všude říkala: »Rakousko na vás nezapomnělo, císař pán vás dává pozdravovat.«

Henry Haller vychrlil na ni řadu připravených vět. Je to opravdu strašné, co se dnes děje. A roste to jako lavina. Na štěstí je zde on. Má materiál. Tam budou mít z toho radost.

Oddychoval těžce, jako lovecký pes, když dožene zajíce. Zítra, až bude po rozdávání dáreků z Rakouska odjížděti dále, dá jí dva zápisníky.

Čísla v jednom doplňují druhé v seznamu.

»Dobře,« řekla hraběnka Revertera významně, pozorujíc, že se blíží zajatci, »vyřídím v Rakousku od vás pozdravy.«

Henry Haller se spokojeně usmál. Pak druhý den bylo rozdávání dáreků, Maďaři řvali »Eljén« a za baráky nové kalhoty a bluzu nabízeli Tatařům-konvojům: »Karaša pan, tri rubla, davaj pan.«

A Henry Haller na cestě ke kanceláři přidružil se k hraběnce Reverteře a podal jí dva zápisníky.

Hraběnka s vytáhlým pánem sedla do bryčky a jelo se k nádraží. Henry Haller dlouho se díval za nimi, jak mizí za hřbitovem zajatců a jak se bryčka brodí červeným pískem k městečku. Měl vyleštěné knoflíky, čerstvě přišíťá vyložení šikovatelská a tak se mu zdálo, že on tu u Asie chrání zájmy Rakouska.

Když večer přišel do své zemljanky, zapálil si memfisku, kterou našel v jedné zásilce na jednoho zajatce, a jeho zrak mimoděk upřel se na stůl. Tam ležel zápisník. Mimovolně po něm sáhl, otevřel a čte: »Namenverzeichniss«.

Počal se trást po celém těle a prohledávat kapsy u bluzu. Sám nevěděl, proč tak činí. Sedl si na improvizovanou dřevěnou postel a počínalo mu být jasno. Měl tři zápisníky. V tom chvatu vzal čistý, dosud neposkvřený jmény rebelantů a druhý s nápisem »Poznámky c. k. šikovatele Henry Hallera od 13 p. pl.« A ten odváží hraběnka Reverteřera do Rakouska a seznam rebelantů zůstává na stole.

Vyskočil a běžel. Vyběhl na kopec nad porážkou a viděl, jak daleko odtud noční tmou vine se pás jisker odjíždějícího vlaku širými rovinami k Samaře.

A slyšel, jak ten vlak, odvážející jeho poznámky, posměšně hvízdá.

Poznámky c. k. šikovatele Henry Hallera od 13. p. pl. podařilo se hraběnce Reverteře propašovati přes hranice. Nápadné jen jí bylo, proč jí dal ještě malý čistý zápisník. Na patřičných místech v Rakousky byly zase nápadné ony číslice při jednotlivých revolučních projevech c. k. šikovatele Henry Hallera od 13. p. pl. Dlouho o tom však neuvažovali a předešle jsem četl v novinách, zaslaných oklikami z vlasti, že c. k. šikovateli Henry Hallerovi od 13. p. pl. bylo skonfiskováno jeho jmění pro zločin velezrády a zločin proti válečné moci.

KDYŽ SE ZAMETÁ . . .

Za jednoho nevlídného dne zimního, kdy se člověku nechce vylézt z postele a přemýšlí se o různých hloupostech, napadlo redaktora »Metařských zájmů«, že se vlastně všechen pokrok děje bez něho.

»Metařské zájmy« není pravý název tohoto časopisu, tato přeměna jména nabyla takové smutné popularity teprve od té doby, kdy redaktor uveřejnil ve svém časopise obšírný článek pod názvem: »Když se zametá«.

V článku tom nebylo sice možno obviňovat autora z jiskřivosti ducha; ale to každý viděl, že článek ten je zcela obyčejným útokem politické opo-

sice, jedna z těch tak zvaných: »malých polemik« objevujících se často v menších maloměstských časopisech, které vycházely z předpokladu, že pomlouvání pořádných lidí, povznáší je samotné.

Jejich činy nejsou ani tak doré, ani tak špatné, jako jejich záměry, možno zvolat s Vauvenarquem.

Náš redaktor patřil právě mezi ty lidi a nejkruťší útoky osobní znal opatřiti úvodem krásným a zvučným, odvolává se na Bílou Horu a vzácné přátele našeho národa v cizině a slovo vlast bylo mu nejkrásnější pomůckou, aby jím harcoval a zakrýval jím své egoistické choutky.

On nesnažil se nikdy zakrýt umaštěné stopy tolika už ruk, jež to krásné slovo nešetrně ohmatávaly. Jakmile však již se dal do psaní, ukazoval vlastně jasně, že nemá, co by vyslovil a rychle upadal v gesto průměrného pseudokaratele, kterékoliv protestantské denominace.

Chyba ležela v jeho stanovisku a datovala se od té doby, kdy se ocitl v zrcadlovém sále. Stojí tam a vidí jen sebe a stále jen sebe, napravo, nalevo, vpředu a vzadu, vidí se dole, nahoře, z profilu a plnou tvář, z polopofilu, vidí svá záda, vidí se velkým, menším, ještě menším, pitvorným a myslí, že vidí toho, kdo stvořil a uvedl do pravých kolejí určité hnutí.

Poněvadž však přece přichází jen k poznání, že jsou ještě jiní vedle něho a že jeho práce bouřala a nestavěla, snaží se zahrát roli mravokárce, utěšitele, má ty nejprimitivnější předsudky a nejzábavnější nedozorozumění a jest přesvědčen, že získá tím jeho morální cena, když do toho začne řezat.

Tak vzniká jeho článek »Když se zametá«.

To bylo v době, kdy počínalo býti jasno, že jde o velkou věc a že nám třeba společné fronty. Ještě štěstí, že nenapsal do zmíněného článku větu: »Čím je naše malicherní škorpení na tomto velikém jevišti vývoje ndálostí.« Aby pak dokázal, jak to opravdu ošklivě vypadá, vyplnil čtyry sloupce osobními urážkami, neboť si vzpomněl na Nerudovu essay: »Čech a člověk«, kde Neruda píše: »Rozehnali jsme mrak temných předsudků, že záleží něco na dobrém jménu.« Dali jsme příklad vzorný, dobré jméno škubem se sebe, jako hračkovinu s medvěda. Ať se jednotlivce brání. Zkušenosť denní ukázala, že dvou jmen, křestního a příjmení, je na nás trochu málo. Sotva že se někdo dostane do české veřejnosti, již za okamžik vypadá jako motýl v rukou dítěte, pocuchaný, užmolený, umouněný. Jinde vydrží člověk s jedním dobrým jménem svým třebas »až do smrti«, u nás je s ním hotov, jen to kmitne.

A snad také četl La Rochefoucaulda: »Morální úvahy«, v nichž starý filosof praví: »Veřejnost nejlépe se zklame tak zvanou upřímností, neboť ta upřímnost, kterou vidíme, není leč obyčejná přetvářka, aby získána byla důvěra jiných.«

A filosof Jouffroy jednou napsal: »Kritika bývá často skrytou ctižádostí« a záleží na tom, obratně to podat.« A tak náš redaktor snaží se vysvětlit k vlasti a to je ta jeho lež vědomá i nevědomá, kterou se ohání.

Hlásí s k povinností vzdáleným, kde ho nelze kontrolovat, poněvadž papír všechno snese a vyhýbá se povinností blízkým. Jemu stačí, že je schopen vládnouti pérem. Když někomu vynadá a vymyslí si očividně zapletené nepravdy, zabalené do formy strašlivých lamentací, má radost, že se to bude číst a že přece snad jen zapomene